

Скальковський Аполлон Олександрович
(1808-1899)
історик, архівіст та статист

Народився 13 січня 1808 року в Житомирі в сім'ї дрібнопомісного дворянина.

Вихованець Віденського й Московського університетів, із 1828 — урядовець канцелярії Новоросійського генерал-губернаторства в Одесі, згодом довголітній секретар і редактор видань Одеського статистичного комітету (офіційна назва — головний статистичний комітет Новоросійського краю; Скальковський очолював його понад п'ятдесят років). Один із засновників Одеського Товариства історії і старожитностей, активний діяч Товариства сільського господарства Південної Росії.

19 грудня 1856 був обраний членом-кореспондентом Петербурзької Академії наук (історико-філологічне відділення, по розряду історико-політичних наук). Також заснував у Одесі архів Міністерства внутрішніх справ і очолював його.

Автор численних праць з історії й економіки Південної України XVIII—XIX століть (переважно на основі архівних матеріалів); головні з них: “Хронологическое обозрение истории Новороссийского края”, тт. I-II (1835-1838), та “Опыт статистического описания Новороссийского края”, тт. I-II (1850-1853; т. III залишився в рукопису; за цю працю отримав Демидовську премію).

Скальковський знайшов і зберіг архів Коша Запорозького XVIII ст. (нині в Києві), на підставі якого написав низку праць, зокрема “История Новой Сечи или последнего Коша Запорожского”, тт. I-III (1840; друге видання - 1846, третє - 1885-1886; сучасне перевидання - 1994), “Наезды гайдамак на Западную Украину в XVIII ст. 1733-1768 гг.” (1845); документальні статті з історії Запоріжжя та Правобережної України XVIII ст., серед них: “Филипп Орлик и Запорожцы” (“Київська старовина”, 1882), “Несколько документов из истории гайдамачества” («Київська старовина», 1885) та ін.

Історичні праці Скальковського, незважаючи на романтичний підхід, певну ідеалізацію Запорозжя й шляхетське ставлення до історії гайдамачини, завдяки документальній базі, зберігають свою вагу для історичної науки, особливо через те, що деякі цінні документи з історії Південної України та Запорозької Січі, які він використовував, зараз втрачені.

Також був автором публіцистичних статей, історичних романів (“Кагальничанка”, “Хрустальная балка”, “Братья Искупители”, “Мамай”) тощо. У Петербурзі й Одесі зберігся цінний архів Скальковського, зокрема його досі не

опублікований щоденник, розпочатий ще за студентських років, написаний спершу польською, а пізніше російською мовою.

А.О. Скальковський двічі побував у Херсоні, ретельно обстежував місцеві архіви, яким пізніше дав високу оцінку, і заклав міцний підмурівок у вивчення історії міста. Херсону відведено певне місце у його творі “Хронологическое описание истории Новороссийского края”.

Помер 9 січня 1899 року в м. Одеса.

Про нього

1. Шушляннікова, Н. В. Розповіді з історії Херсонського краю / Н. В. Шушляннікова. – Херсон, 2003. – С. 110, 45.
2. Хмаровський, В. М. А.О.Скальковський у Херсоні: перебування під час археографічних подорожей / В. М. Хмаровський // Заселення Півдня України: проблеми національного та культурного розвитку : наук. доп. міжнар. наук.-метод. конф. (21-24 травня 1997). – Херсон, 1997. – Ч. 1. – С. 190-193.

Довідкові видання

3. Скальковський Аполлон Олександрович // Український радянський енциклопедичний словник : в 3 т. Т. 3. — К., 1968. — С.
4. Скальковський Аполлон Олександрович // Радянська енциклопедія історії України. – К.; 1972. – Т. 4. – С. 104-105.
5. Історія української літератури XX ст. : навч. посібник : у 3 кн. Кн. 2 / за ред. М.Т. Яценка. - К. : Либідь, 1996. – 384 с.
Скальковський А.О., с. ____.

Бібліографічні видання

6. Історія міст і сіл Херсонської області : наук.- допом. бібліогр. покажч. : (у 2-х ч.) Ч. 1 / ОНБ ім. О. М. Горького , склад О. І. Катушкіна. – Херсон, 1980. – 176 с.
Скальковський А.О., с. 34-35.
7. Скальковський Аполлон Олександрович // Знаменні і пам'ятні дати Херсонщини на 2008 рік : бібліогр. покажч. / ХОУНБ ім. Олеся Гончара; уклад. Г. П. Мокрицька; ред. Л. І. Зелена. - Херсон, 2007. – С.15-18.